

E. B. 7.
DISSERTATIO POLITICA
De

STATUS CONJU- GALIS INDOLE IMPERII

Quam

Cum consensu Ampl. Facult. Philosoph. in Regia
Academia ABOENSI

PRÆSIDĒ

VIRO CL.

D. ALGO'THO A.
SCARIN,

Hist. & Phil. Civ. Prot. Reg. & Ordin.
Ad diem 2. Julii An. MDCCXLII.

publice ventilandam sedit

Regius ALUMNUS
PETRUS BERGENDORF

SMOLANDUS,
Loco horisqve convetis.

ABOÆ, excud. Joh. Kiempe, Reg. Ac. Typ.

Generoso atque nobilissimo Viro,
Dn. JEREMIAE WALLEEN,
Regii regniqve. qvod Aboæ est, Dicasterii ADSES-
SORI consultissimo, æqvissimo,
MÆCENATI MAGNO.

Nobitissimo atque amplissimo Viro,
Dn. JOHANNI ERL. TÖRN,
JUDICI TERRITORIALI per tractum Nylandiaæ æ-
qvissimo Fautori & promotori benignissimo.

OB. GRATIAM.
Nullo. Non. tempore.
Præconiisque.
Nunquam. Satis.
Inque. Spem. Ul-
Ut. Huc. Usque. Ita. Et.
Impe
Cu
Omnigenæ. Felicitatis.
Vo
ha
Tenuissimi.
Primi.
Humilime. Con-
Tot. Tantorumque.
Devotissimus.
PETRUS.

Max. reverendo atque ampl. Viro,
Dn. OLAVO OSANDRO,

S. S. Theolog. DOCTORI celeberrimo, dicēcēos
Vegsionensis ARCHIPRÆPOSITO dignissimo, Con-
sistorii PRÆSIDI vicario æqvissime,
MÆCENATI MAGNO.

Viris admod rev. atque p̄aeclarissimis

Dnis MAGISTRIS,

S. S. Theolog. & Philos. LECTORIBUS, Consisto-
rii ecclef. ADSESSORIBUS prudentissimis, fauto-
ribus & promotoribus omni animi veneratione pro-
seqvendis

Et. FAVOREM.

Mihi. Exhibitum.

Condignis.

Celebrandum.

terioris. Clientelæ.

In. Posterum. Qvoqve.

trandæ.

m.

Atqve. Incolumitatis.

to

s.

Ingenii.

tias.

secratas. Vult.

Nominum. Vestrorum.

cliens.

BERGENDORF.

Admod. rev. atque praecl. Viro,

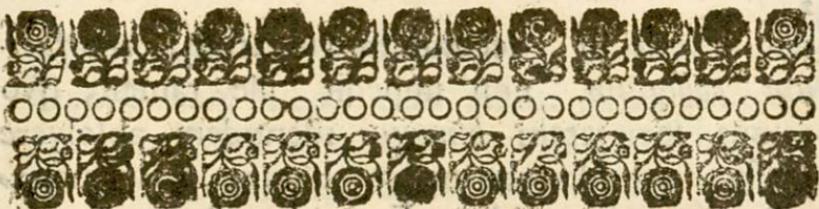
Dn. Mag. JONÆ BRUZELIO,

Pastor in Liunga & Hambnedia longe meritissimo, Patruo
propensissimo, benignissimo, æternum venerando, sus-
piciendo.

Quanto p' astantior vita hominum naturali, moralis censeri so-
let ac debet, tanto quoque majoribus illi condecorandi sunt
lausibus, qui hujus culturae & perfectioni ipsi modo scđulam
impendunt operam, modo aliis in paranda menti medicinâ il-
lâ occupatis, manus admovent auxiliatrices Inter hos, si alius
quinq̄am, Tu præclarissime Dn. Mag. & Pastor lacandus es,
qui ip̄e me ab insis incunabulis tanta contulisti beneficia, ut a
patre majora proficiere nunquam potuerint. Patri quidem meo
naturali debeo vitam & si quae esse poterint corporis bona.
Tibi vero civilem debo, una cum omni bonorum genere, quae
ad eandem poltendam perficiendaunque voto comprehendere posue-
rim. Tu nervo rei bene gerendae destinatum memet Tua sub-
levasti ope, Tu fons atque praefidum, auctor & apex suis
meac probendae saturis. Accipias itaque benigissime operis &
culturae Tuæ liberalissimæ primitias basce in grati atque vene-
rabundi animi signum, & quæ portinax fortuna offlano urget
spes meas, ut olim, ita in posterum quoque Tuæ providentias
patrocinioque commendatas habeas, obsecro! Ad postremum, cum
ipse Tuorum in me meritoram magnitudinem assequi nullo mo-
do, non dicam remunerari queam, Numen ipsum, munera omnia
cumulatissimi auctorem & moderatorem, precibus ex intima pe-
netralibus effusis defatigabo, velit ille, quæ mihi beneficeris,
pro merito compensare, excelsi animi virtute. Tuæ dignam pro-
speritatem largiri, Teqvc ecclœ & familie Tuæ honoratissi-
mae, in Ieros annos salvum & incolumem conservare.

Adm, rever, atq; præclariss; Nominis Tui.

Humillimus cultor
PET. BERGENDORF.

Ihes. I.

Hominem, postquam creationis suæ integratissime statu exedit, sine societate pauci constituta ægre vitam tolerare posse conservarique, facile quisque videt, qui naturæ, quæ nunc est, corruptionem, juxtaque elegantissimam vitæ illius conditionem justâ lance perpenderit. Societatum vero adventitiarum ea est conditio, ut subsistere nequeant, nisi modi quidam; aut si dicere mavis, quantitates & qualitates morales accedant & cum ipsis personis, rebus & actionibus coalescant, ad contemplandam societatis fini actuum qvorumcumque voluntariorum libertatem.

Ihes. II.

Est autem societas unio quædam plurium ad eundem finem ordinatarum personarum. Ad illam pluralitatem licet multitudinis ultimus numerus, ut puta ternarius, ordinariè acce-

³dat necesse sit, secundum vulgatum: tres faciunt collegium. non impedit ille tamen, qvō minus societatem binarius identidem absolvere possit, qvi idcirco mediæ naturæ & paucitatis nota vulgo audit. Exemplum status & unionis ita comparatæ, non liquidum magis aliud dari potest, qvam societas conjugalis; qvæ non ipsa modo *status*, idemqve simplex audit, verum in illa statuum trigâ simplicium, simplicissimus est, ut ex dicendis modo patescer.

Ihes. III.

Simplices non præcile illos *status* dicimus, qvorum non plures, qvam duæ personæ, ingrediuntur constitutionem; sed qvos alii minores non componunt. Numerantur autem tres: *Matrimonialis, Paternus & Herilis.*

Ihes. IV.

Diversi generis status, seu *compositi* audiunt, qvi ex illis primigeniis coaluerunt, qvi qve ad incitas, imo ad interitum redigerentur planè, si primigenios vitæ socialis & civilis fontes istos vis aliqua obruraret.

Ihes. V.

M*atrimonialis* societas, difficillimæ licet consider-

3

federationis, thema erit discursus praesentis nostri.
Difficillimam dico, non solum quod mores &
præcepta gentium ex diversis principiis hausta cir-
ca hanc doctrinam admodum variare soleant;
verum ideo quoque, quod in revelata lege ve-
teri, sicut in non paucis capitibus alijs, ita im-
primis hac parte, positivis & particularibus con-
stitutionibus multis, universales interpolatae sint.

Thef. VI.

DE jure vero conjugis eorumque fide & ob-
ligatione mutua, cum ex suo principio
quisque *Theologus* & *Philosophus* pie & pruden-
ter agat, ne vel talcem in alienam messem
immittere, aut viris prudentiae politicæ peri-
cillimis plus sapere velle videamur, non omnem
loci hujus ambitum, sed particulari imperii do-
mestici saltem brevibus attingere animus est; idq;
liberalis exercitii & specimenis loco. In *Specimine*
vero, sive ingenii fuerit, sive vitæ socialis
(a) quisque partibus & numeris perfecta omnia
quæsiverit, eundem naturæ rerum suique i-
psius sive ignarum sive incuriosum dixerim.

(a) *Specimen* vitæ socialis D. D. conjugalis status dicitur,
quod abtractive a ceteris statibus consideratus, non
omnia vitæ commode & decenter gerenda instrumenta
solus ille præstet.

Thef. VII.

HOMINES ad dissentendum proclives esse & proinde ad rupturas vinculi nexusque communis præcipites agi identidem, usus ipse rerum optimus, idemque sine fuso testis est. Ita, ne in societatis nervum facile erumpat vis mali, ordine & imperio opus esse, quisque videt. Quippe quo sine nexu coaguloque, quod unionem fundat & sustinet, non subsisteret domus ulla, non coalescere hominum coetus, ne dum ad effectum debitum negotia quæcunque pertingere possunt.

Thef. VIII.

AD bonorum in familia acquisitionem, liberorum alimentationem, educationem, & quidem præcipue servorum intra status & officii sui septa retentionem; in summa; ut in illo pauciorum cœtu coëuntium, perinde atque in civitate plurium hominum, recte & ordine gerantur omnia, potestate opus est, quæ curas omnes complectatur, suo supremo cuncta dispenset arbitrio.

Thef. IX.

MATrimonium, primam, quæ familiam constituit

§

stituir, conjunctionem esse; eidemque seu fonti
& fundamento principi suo fasces submittere in-
stituta humana cetera, jam ante diximus; quem-
admodum de liberis atque servis neque quis-
quam dubitaverit, quin membrorum more
physicorum, capiti familiæ, ceu ordinis sui au-
ctori subsistent. Interim cum non omnem, id-
que perpetuo, originem & vigorem existentia
sua à sexu masculino familia repetat; eadem
que, si biceps fuerit, statum incolumitatis sua æ-
gre tueri posse videatur, conjugum quis, secun-
dum JUS NATURÆ auspiciūm familiæ sibi su-
mere queat, aneeps est quæstio (a)

(a Plinii Panegyr. Cap. LXXXIII: cotimata 4.

Theſ. X.

Nī statu naturali integratè, si queratur uo-
trum in societate conjugum obtinuerit, aut
saltēm obtinere potuerit genus imperii aliquod;
nobis certè satagere in vanum videntur omnes
illi, qui *imperium*, quale imperfectionem ho-
die involvit, in illa status & conditionis hu-
manæ summā perfectione obtinuisse volunt. In-
terim si quæ videri possit regiminis species inibi
locum habuisse, ordinis quam oneris, aequali-
tatis,

tatis, quam subjectionis rationem magis habuisse censeri deber.

Thes. XI.

POst acceleratam vitiosam ab origine labem in progenie, non illa solum, quæ ad ecclesiam pertineat, sed & ceteris gentibus, inter quas regnat ignorantia positivæ legis Divinæ, principatum societatis conjugalis tenuisse maritos ubique gentium ferè, annales consentiunt. Utrum vero subjectio uxoris sub imperio mariti, resultet ex pacto matrimoniali: an vero immediate a legis precepto aliquo, Jurisprudentia Divinæ Doctores inter se litigiose dissentire.

Thes. XII.

INter illos, qui ad jus *Natura* provocant & relationem cum subordinatione istam ex naturâ societatis conjugalis fluere pertendunt, HIERONYMUS præcipuo loco nominandus est, qui ordinem in humano genere *naturalem*, eundemque apud gentiles (*) pariter ac Christianos receptum ait, ut *viris serviant fœmina*. Rationem subnectit, quod nulla sit aut esse possit *justitia*, ut minori major serviat.

(*) Aristoteles & Menander illam pro *marito* sententiam dixerunt. Statuit aliorum imperium paulicri à natura dene-

garum

7

gatum esse penitus, *τυραννί*, inquit, *ἄρχεν* & *δίδωσι* i *Φύσι*. Aristoteles autem imperii capessendi aptitudinem vi-
ris, quam foeminis majorem tribuisse satis habuit, cum
τὸ ἄρρεν Φύσι τὸ θῆλεον *ἰγνωμότητος* esse judicat. Ali-
bi vero dissentire Philosopherum & μητέπι σιαφέρον γυ-
ναικας *ἄρχεν*, οὐ λαζ *ἄρχοντας* αὐτὸι γυναικῶν *άρχεσσας*, sta-
cuminare, quis nescit? Conf. Pol. I. II. 7.

Theſ. XIII.

VErum, cum videatur argumentatio illa mul-
tis esse nil nisi insignis aberratio à regulis
analylos logicæ, adeoque ad veritatem dati
problematis cruendam explicitè nil dicere aut
probare, ad obtinendum id, quod volunt, a-
lli ex robore animi & corporis, quo sequeorem
sexum tantum non omnem, mares vincunt,
jus imperii arcessere solent.

Theſ. XIV.

QVi ceteros inter modos, quibus actuum se-
cundum naturam, moralitas probanda
venit, consensum gentium omnino referri volunt,
cundem, utpote præscriptionis immemorialis &
universalis, ad probandam imperii maritalis ju-
sticiam naturalem, quem in probanda NUMI-
NIS existentiā, effectum, eandem validitatem
habere volunt (*).

(*) Conf. qvæ Theſ. XI. iam ante dicta sunt.

Theſ.

Theſ. XV.

A Lii profundius illud onerosum mulieri imperium rimantes, non niſi ex dispositio-
ne & solo positivo iuſu divino arcessendum pu-
tant; in vicem poenæ illud idem HEVÆ ejusque
filiabus impositum statuentes.

Theſ. XVI.

Q Vi verò ex ordine, quem in universo cre-
ationis opere, præcipue verò hominis pro-
ductione DEUS sibi proposuit, mysteria non
difficulter elicere solent; *Ebam* non modo non
ante *Adamum*, sed neque una cum illo,
imo, quod pluris est, ad *imaginem* DEI can-
dem neque conditam esse urgent. (*) non a-
lio, uti videtur, fine, quam ut quæ tempore
& conditione inferior esset, illa non juris di-
cendi principatum, ne dum æqualitatem ali-
quam affectaret, sed ex serviendi pietate hu-
militateque gloriam & decus omne suum arces-
seret.

(*) *Conf. atta erud. Lipsiensis Anno 1710. p. 46.*

Theſ. XVII.

T Rahi eodem ab aliis solet dictum *Paulinum*,
quod non à ſexmina mas sit, sed à mare
ſexmi.

9

fecmina. Cumque morationibus in gentilitate
aliis habeatur appendix & corollarium mariti sui
femina: item aliis & præcipue Peripateticis ani-
mal occasionatum audiat, qvæ viro jam ante
condito, in adjutorium saltem data sit; ista
qvidem conspiratione rationis cum scriptera,
ad inculcandam naturalem à viro dependentiam
mulieris, certum aut solidum magis nihil exco-
gitari posse, instant. Sed qvæ argumentandi ra-
tio, non magis qvā cetera ante proleta, ad
probandum illud, qvod in qvæstione est, suf-
ficere videtur.

Thes. XVIII.

Quod Iexus arte & natura magis præstans o-
pus potestatem viro in uxorem necessario
addicat, ita ut alio plane nullo modo res sese
habere posset, non facile dixerim. Neqve e-
nim qualitas naturalis moralem effectum ex se
producere potis est. Maritis autem titulum ins-
perii, conditionis illius atqve qualitatis intuitu,
absolutè & per omnia non convenire, mulie-
rum infinito numero exempla docent, qvæ
cum corporis, cum quoqve animi facultatibus

B

præ-

præstitere, imbecillitatemque, si quæ sexui insit,
virilibus curis dispuixerunt.

Theſ. XIX.

Quid? quod si improbo labore sustinendo,
aratro, puta, ſtivæque regendis, toroſo
magis corpore mariti naturâ ſint donati, qvis
non noverit lenam ſui ipſius eandem, nempe
natūram, ſi quam uni perfectionem negavit,
muneris favore mirifico, in aliis iterum repen-
dere ſolere. Nervorum firmitatem, masculini
sexus prærogativam, in feminis ſeſtiva hilarita-
te ingenii, orisque gratia & elegantia, potio-
ris in modum operis, compensari, qui ſalem
habet, nemo negaverit. (4)

(4) Conf: b: m. S. El. Brenneriae poëtiſte dichter pag: 153.
adde Pufendorf. diſſertat. III. §. 20. p. m. 189. Inter il-
los, inquit ille, qui in naturali libertate vivunt,
adeoque naturaliter invicem æquales ſunt, & ubi qvi-
libet rerum ſuarum & actionum arbiter eſt, non
apparet, qvomodo qvis venerationem & honorem
(certe non obsequium) ab altero poſtulare poſſit. Cum
ſecondum rationale illum amore, quo qvisque
ſe & ſua proſeqvitur, judicare poſſit, talia in ſe eſ-
ſe, quæ omnino paria aut ſuperiora ſunt illis, qvibus
alter ſeſſe eſſert. e. g. ostentat aliquis canos ſuos, aſt
alter juvenilem vigorem ſuum iſtis longè potiorem habet.
Ferox eſt Ajax robore corporis: aſt Ulyſſes prudens
&

11

& facundia longè se præferendum isti , judicat . & quæ
seguuntur . Nt qye enim , ut inter pecudes , ita qyoqve
inter homines , valentioribus imperium tribuit .

Theſ. XX.

Quin , cum commune jus sexum utrum-
qve inter se nexuit similitudine earum par-
tium , ex qvib⁹ conflatur humana essentia ; a-
deoqve illo nomine qvoqve pares esse voluit ;
qvis ; qvælo ! fine contradictione feminas dixer-
it esse homines *subalternas* , aut animas possi-
dere gradu inferiores ? Si natura æqvales , un-
de parium in pares potestas derivanda ? utrum
ad imperium , qvemadmodum ad generationis
opus peragendum , confert illa , qvæ sexui
utinqve inest differentia ? Et si qvæ forte viris ,
præ muliere bonitas ingenii sit , an non educatio-
nis culturæ , qvæ ubiqve fere invaluit , negligen-
tiori potius , qvam sexus naturæ , adeoqve crea-
tionis imperfectioni alicui adscribenda ? (a)

(a) Vide ſis Claudi⁹ Flexarii , ſummi viri *Cardinalis* mi-
nistro hodie florentis , consanguinei traftatum de *metbo-*
do & ſetatu ſudiorum elegantissimum , ubi feminarum in-
ſtitutionem negligi , non ſine ratione conqueritur . ab il-
lo ſexus ſui præjudicio opinioneqve procul *caſtas* , qvæ in
ſola muliere eruditioñem nunquam non male cefſile ,
urgeſt .

Thes. XXI.

O Mai absqve cœli, soli, aut sexus distinc-
ione, semina virtutum humano generi *natura*
indidit; eademqve exstimulante, felicitatem, qvæ
à virtute proficitur, ceu scopum vitæ & actioni-
num *omnibus* eundem propositum esse constat.
Qvin, adminicula finis exeqvendi illius, omnibus
eadem quoqve naturam suffecisse videmus. Isti
privilegio recens nato cuique æqualiter tributo,
si æqualiter conformata fuerit secunda nativitas,
eademqve molli ceræ, qvod suum fuerit, non oci-
osè præstiterit, alacritatem & fervorem & deni-
que formam virtutis, cum corporis forma in mu-
liere nemo non mirabitur & aere omni auroqve
contra carius æstimabit. (a)

(a) Laudantur *Tacito* maiores nostri, qvod seduli fuerint
in educandis liberis, ne langverent otio & debilitarentur
deliciis animi eorum; exercuisse dicuntur non magis viros,
quam mulieres currendo, algendo, famem sitimq; toleran-
do perinde mares atqve feminas manum cum hostibus
cnnleruisse, castra & castella eorum expugnasse, & nul-
la non fortia facere atqve pati assuetas fuisse, loquun-
tur libri omnes, omnis testatur annalium vetustas.

Thes. XXII.

AD ilum vero modum, cum imperium
maritale à natura nullum fundatum esse
dici-

23

dicimus, non est ut de nobis suspicetur quisquam,
qvod in paradoxam sententiam HELMONTII
ingredi illico propositum nobis sit; tanto semet
opere devoentis in illius sexus ejusque præstan-
tiæ encomium, ut eundem à DEO destinatum
dicat, qvi caput sit atqve creationis apex: viro-
que in adjutorium mulier data sit, non qvæ sta-
tus subjugis personam vicemque sustineat, sed
suppetias privatim præstet easdem, qvas in
civitate Princeps sui status administris præbēre
solet.

Thej. XXIII.

PRÆROGATIVAM naturalem sine instituto huma-
no, non nisi aptitudinem dare capessendi
imperii, neutriqva verò jus actu exercendi,
HORNIUS rectè statuit. Qvod verò expressissi-
mam constitutionem divinam requirat ad vali-
ditatem instituti humani & arbitrarii illius, phi-
losophema est, qvod non temerè, neque sine gra-
no salis quisquam admittere possit. Est DEUS o-
mnis boni ordinis institutique causa remota &
universalis, quæ causam proximam minime
excludit. Jussit ille integrè & cautè verlari us-
trumque conjugem in illa arctissimæ vitæ socie-
tate

tate; Uxorem, data fide, in negotiis matrimonii peculiaribus iussit se componere ad nutum mariti sui, Interim pro uti specificatur actus proxime non abs caussa universalis, sed saltem secunda & particulari; priore saltem supposita: ita ad formam & validitatem imperii, sive in familia sive civitate constituendi, partis pacis- centis utriusque consensum, sine singulari & expresso concursu Divino sufficere, nulli dubitamus.

Thef. XXIV.

Titulo moralitatis introducendæ in barbaros, apud moratores gentiles primum, mox pleudo- christianos Romæ quoque invaluit doctrina, quod qui felicitate ingenii & demum pietatis sensu aliis antecellerent, impiis & insipientibus subjectionem obtrudere possent. Sed cum invitâ lege, violenti nihil inferat naturæ indoles, neque admittat religionis majestas; quin, litigantium ipsorum decisioni neque substeret, ad sapientium ne, an verò stultorum indelem aliorum mores propius accedant; quam ex illa masculini generis, cœu moratoris præsumtione, justi & honesti regula, quæ

85

quæ semper valeat, in præjudicium alterius sexus,
trahi nequeat, res ipsa loquitur.

Theſ. XXV.

Quod ad *consensum gentium*, ejusq; ad proban-
dam non unius imperii naturalis existentiam;
de imperio qvidem *Divino* certum, non extra
leges moresque adeo longè projectam gentem.
existisse unquam, quæ non *yrasor Iis eis* apo-
stolicum illud animo insitum, DEUMQVE re-
gem & patrem omnium non agnoverit. Verum
ex eodem *consensu* & quidem universalum gen-
tium, quas tamen omnes neque vidimus,
neque numeraverimus, hominis aut sexus
unius in alterum jus fundare, & exinde na-
turale viri in feminam imperium statuminare vel-
le, frivolum & ineptum esse, non præter rem
multi existimant. Nobis, cum pugnantia secum
invicem instituta in plerisque, si non in omni-
bus juris naturalis capitibus, proferre difficile non
sit; qui actuum moralitatem non alii fundamen-
to, quam *consensui gentium*, superstruunt, næ
illi scepticismo morali non obscurè præludere
videntur.

Theſ. XXVI.

Argumentum in sexus feminini præjudicium, ab EVA omnium matre viventium, ejus, quam mariti deteriore conditione, neque nisi deinceps facta productione desumptum, licet ad nostram disceptationem non pertineat: id tamen pro nostra hypothesi vindicanda sufficiat annotasse, non aliquod in Uxorem imperium maris sancire dictum *Paulinum* (a) sed saltem prohibere, ne quæ in virum, jam ante ordinatum creationis libertate summa, imperium femina affectare præsumat. Qui verò mulieres ~~huius mundanae~~ non eratas, adeoque homines non esse hominiarunt, eosdem actum agere, seu potius in re seria & divina, auctu pa- rum pio & honesto, ludere dixerimus (b).

(a) *1.Timotei. II: 13.*

(b) *Adi sis Lōscheri (J. Casp.) parerg. sacr. exercit. 6.*

Thes. XXVII.

Verumque illa, in imperio civili *juris* esse, & proinde inter legitimos rei acqvirendæ modos merito summo suo referri, juris publici doctores consentiunt universi. *Domesticum* verò, cum substitut publico, neque ab illo modo dependeat, sed ambitu illius quodammodo absorbeatur, quis

quis sane mentis contra naturæ legem com-
positum , aut ad illius foedera nullatenus re-
terri posse , dixerit ? In magna reipublicæ fa-
miliâ omnem & summam potestatem contineri
posse feminino vocabulo ; in privatâ non posse,
quam quæcū imbecilla ratio, eademque non ni-
si ex invidiâ deducta argumentatio : (a)

(a) Conferri meretur dicti modo loci Paulini 1. Tim.
II. 12. exposicio *Cezeliana*, quæ regimine mulieribus pu-
blicè concessio, domesticum prono alveo seqvi & à priori
inferri posse, agnoscit.

Thej. XXVIII.

IN republicâ illud nusquam non obtinet civile
institutum , ut princepes vitam privatam se-
quuti nubant , id est mariti duntaxat evadant
marum cum imperio conjugum atque regina-
rum , earundemque gerendæ domi forisqve rei
procurationem ad se trahentium (a). Qvod in
singulis familiis , præter indolem sexus sui agant,
& in naturam contumaces iure censeri queant
feminæ , si quæ sibi virilia opera , & quæ mu-
lieris esse solent pensa , maritis suis decernunt ,
ex longinquo ego penitus perspicere nequeo , qđ
domini fundandi axioma , virtute creationis &
imaginis divinæ , non uni , sed utrigve sexui

et qualem concessum fuisse, & cetera omnia juris gentium esse nullus dubitaverim. (b)

(a) Inde viros nuptios *VARRO* dixit, & virum libertum duxisse *HOSTILIA* dicitur apud Imperatorem *ANTONINUM*. Nempe apud Romanos virum duxisse mulier dicebatur, quæcumque illum locupletasset. Nupesse uxori dicebatur, quisquis se illius imperio subjecisset. Apud *SACOS* etiam, ne quid de nostræ gentis antiquâ virtute muliebri dicam, conjugum uter nuberet, aut alterum imperio suo matrimonioque adjungeret, concordatione & virum experimento facto, invicem definitissime legimus. adde si histor. *Gotherici & Rotensii vernacula* cap. 24. pag. 142. confer etiam animadversiones in *Agellium Pbitippi Caroli p. m. 51. 36.*

(b) Inde factum fuisse *Heiderus* in systemate politico suo monet, quod tot feminis contra maritos beneficia *Augustae noæ* nulla dederint, quot sexui feminino derogaverint viri sub imperio Regum.

Thef. XXIX.

Sunt, non nego, qui objicunt calathos inter satque colos facillime titubare imperii Maje statem, ubi casu sinistro quocumque, feminæ insinum defluxerit; imo improbum & detestabile factum haberi ajunt non profanis solum, sed Sacris scriptoribus (a) si quæ fuerit gens aut domus, quæ muliebri imperio subjiciatur penitus. Verum si *Egyptias*, & quæ ab illis prope absunt Asiaticas mulieres inde a *Semirami* viris suis imperantes (b)

si Achæas & stirpis Amoronix Meotidas martige-
nasque, non quæ sine viris viverent, sed viris
imperarent (c): si quæ in factis prostant calliditas
atque muliebris imperii exempla (d), androgy-
nas Roma pridem, hodie vero Iberia stolatos U-
lysses (e)qvorum auspiciis virorum florent & pe-
rennant imperia: si Celtas & Scandianos, (f) nec
non Britannæ mores (g) conueri volupe fuerit,
non hos solum seminarum (SkioldMödr) dus-
etu bellare solitos fuisse: verum ex sententia ea-
rum partim, partim consilio quoque illos, pura
maiores nostros, omnia administrasse constabit, ex-
perimento certissimo, in viris atque feminis te-
nui dilectione ab invicem differre animi vires,
non cum mulieribus magis, quam cum viris ma-
ligne egisse naturam: certe in omnimodam
subjectionem sub imperio virorum, virtutem mu-
lierum nunquam concessisse.

C. 2

Thes. XXX.

(a) El. III. 12 (b) Ravinelli biblioth: voc: Mulier.
quidquid v. de orientalium mulierum conditione imperii &
matrimonii ille perhibet, id ex Diodor: Siculo, + lib. 27. ma-
ximam partem transcripsisse videtur: qui tribulis dotali-
tis, inter privatos imperium feminæ in virum, penes
Ægyptios assignatum ait: hiisque per omnia uxoribus se
obtemperasturos professi sunt. Et quid quæso, aliud im-
portant inscriptiones lapidum Romæ bonis & obsequenios-

finis maritis & conjugibus consecratae, quam quod ex uxoribus devincti, earumque, ad liberam servitatem, imperii obnoxii fuerint. quidquid de comitate tantum & studio erga uxores Qviritium, interpretetur vocabulum obsequentiissimi in Gundlingianis suis N. H. GUNDLING 98. st. pag. 250. Diodoro vero Arrianus adde I. 7. 25. & quæ, Alexandro regnante, Asiaticæ virorum uxores iura sibi domi afferuerint, adverte.

(c) Justin II. 4 Pagenstech: dissentat: p. 196. Gundlingianæ I. sthd. pag. 282 Sheringham's orig: Anglie: pag. 161 item pag. 280, f. ubi Maoticos primos uxorios fuisse ex Atelœ testatur.

(d) Jud: IV. 5 Act: VIII. 27.

(e) Sueton. Calig cap. 23, item Europæste statz Secret. an. 1734. p. m. 478. & videbis latius, quam antea, imperium in Italia, ISAI & LÆ auspicis hodie moliri Hispaniam, & quædammodum alius Isabellæ auctoritate atque impulsu novus orbis monarchia Hispanicæ primum accessit; ita hujus quoque virtuti debet, quod exterae gentis libidini atque flagellationi hodie neque passim & ubique patet. Ad illa muliebris virtutis exempla denique non male retulerimus Thyram dannarkebot, cuius solius nubibus, si quæ Agonidi (Svenoni) Scriptori Danico veteri fides, etiam rege vivo, universum regnum famulabatur, omnesque quæstiones & controversiae terminabantur; & quæ eadem in imperio eodem, quamvis longo post tempore, exceptit Semiramis Cimbricam, quam, instar heroinæ Anglicæ illius, braccatum regem jugo suo subdidisse novimus. Quid feminæ Smolandicæ olim præstiterint conferri meretur in dissert: suâ de vera magnitudine animi heroica generosiss. Dn: PALMSTIFRNA militiæ tribunus, idemque in aulam Danicam Legatus hodie extraordinarius. cum quo conferti merentur omnia illa, quæ in commendationem virtutis muliebris ISOGEUS attexuit in li-

bro, qui *Carta Sægerschöld* inscribitur.

(f) *Poliæ in stratagem*: libr. VII. *Tacit. Germ.*: Cap. 8
Institus certe de Scythis testatur, quod maritorum & feminarum penes eos res gestas consideranti, ambiguum fuit, uter apud illos sexus haberetur illustrior. lib. II. 1.

(g) *TACIT.* annäl. XIV. 35. *Agricol.* Cap. 16. *BACONUS de VERULAM*: oper. p. m. 1513. ubi *Anglos* nationem ferocissimam & bellicosissimam ex natu fæminæ, sed quoque ætate per omnia moveri & cohiberi potuisse, agnoscit ipse & quasi miratur.

Ihes. XXX.

Drostant in gente Gothorum tot numero monumenta muliebris virtutis, ut qui vel per famam de iisdem inaudiverit, quid de animi magnitudine sexus illius existimandum sit, non ē longinquæ arcessendum habeat. Ne se ipias extra cogitationes sinceræ & solidæ virtutis positas crederent aovæ nuptæ, non ad palatum deliciosis munericibus à maritis suis donabantur, sed instrumentis expedienda salutis, bove aratore, frumenta atque frenato, eqvo; idque exemplo ad nepotes hodie quoque derivato (a). Ad ovæ laborum atque periculorum, pace belloque societatem, non alterum, sed utrumque conjugem admonitum voluisse veteres symbolæ donationis more isto, nemo dubitat. Hodie, si contra verecundiam sexui congruentem agi videa-

videatur, si virilibus conventibus & officiis se mulieres misceant, illud ad geniam seculi (b) magis, quam ad rei veritatem attemperatum iudicium existimauerim, quo voluptatis (c) magis quam dignitatis nomen muliebre haberi solet, & quæ in gynæceis hodie fervent studia, ad evanidæ magis, quam solidæ virtutis cultum tantum non omnia comparata esse videntur.

Theſ.

(a) L. L. CHRISTOPHORIANÆ tit: *Giftmåla Baldi*: Cap. 7. item Radbeck Atlant: I. p. 647 Illud ne quis recentioris ævi institutum esse putet, à majoribus ultimæ vetustatis, œconomia publicæ privatæque rationem istam arcessisse nostrates, *Justinus* non obscure significat, cum virginis Scytharum in eundem morem, non ocio, neque lanifico, sed armis, equis atque venationibus invicem semet exercuisse perhibet.

(b) In insula Borneo Indiæ vigere imperium muliebre, Tavernierius præfens ipse vidit. *Brigittam Sveciæ principem* ordinem instituisse, quo feminæ viris imperarent, aut saltem matroniæ servitutem declinarent, auctor est *Tribemius*. Viragines Bohemicas, *Primislao* regnante, à consumelâ viris serviendi, bello non simplici vice gesto cum iisdem, semet vindicasse, auctor est *Aeneas Sylvius*, papa Romanus, cuius sanctæ sedi feminas quoque præsedisse, multorum constans opinio est. In Tartaria mulieres masculas rempublicam & œconomiam, nescio quæ gynaecocratiæ specie, hodie quoque tenere, testis est *Hermannus Brennerius* ex nostratis, idque in suis ad seriem *Libriæ principum*, notis. Om̄n̄usq; huic sese præbet Alex. ab *Alexandr. geniali dier.* p. 195, ubi de *Sauromatib; aliis-*

Theſ. XXXI.

Nullam Jus Naturæ potestatem concedere
marito in uxorem diximus. Sed neque
in maritum Uxori eandem competere existimam-
dum. Iti licet HOBESIUS pollicem præbere
videatur opinioni, cum in ceteris Scientiaæ mo-
ralis ſuæ paradoxologiis potiſſimum ſobolis atque
familiaæ ordinandæ jus ad matrem pertinere
vult. Quin, cum ad familiae eſſe & bene eſſe
operam, cum discriminē viꝝ, nobiliorem femi-
na præſtet; matrimonium à matre, ſeu persona
nobiliore non dici ſolum, ſed ad ejus fidem
magis quam ſocii ſequendam, quæ ad familiam
pertinent, ceteras perſonas inde quoque obli-
gari prælumit,

Theſ. XXXII.

Quod ad onerosum imperium illud, cui ex
prævaricationis edicto primigenio mulieres
obnoxiaꝝ forent, tenendum, qvod cum incer-
tum multis videatur, in modum præcepti ne
ſint intelligenda ſacri ſcriptoris verba; & an
non prædictionem potius contineant ſubjectionis
de facto ſubcundæ, una cum ceteris malis in-
com-
que ille quoque perhibet, qvod penes ipſos viri uxo-
rum ſuarum imperio & famulatui ſubſint.

conjugio: Profecto donec illa *de sensu verborum* ad liquidum perducta fuerit controversia, illa viâ neque scrupulosæ de origine & universalitate imperii maritalis percontationi ad unguem satis factum esse, quisque videt.

Thef. XXXIII.

Potius igitur dicendum *naturalem rationem* indicare quidem, quid cum societatis humanæ, præcipue vero civilis utilitate coniunctum sit quam maxime. Ast *imperium*, quale in favorem sexus masculini in posteritate obtinet, illud *ex consensu consociationis* & capitibus matrimonialis fœderis imprimis deriuandum esse. (a) quibus femina concedit in familiam mariti sui, seque obligat, quod ipsum tantum familie caput in comparandis dispensandisque vitæ subsidiis sequi velit. Qui consensus neque impedit subjectionem ex peculiari casu, feminæ in vicem poenæ quoque impositam (a) vid. not. §. 26. §. 29. not. 6.

Thef. XXXIV.

AB illa vero sententia longissimè remota est BOADINI, itemque ABRAHAMI TOLLII Batavi (a) *philosophia*; quorum hic (b) lapsum

mediante, durissimo mariti dominio mulierem
subditam esse censet: idque eo usque, ut su-
percilii plenam morositatem ejus importunita-
temque perterre teneatur: ille nexus tam arcto
per naturam obligari ad subjectionem arbitratum
novam nuptiam, ut si quis vir fuerit, qui me-
diante juramento quoque feminæ suæ potestatem
fecerit familie, cum imperio administrandas,
ad servandum tale pactum, ceu in officiolum, nullo
modo obligatus sit. Sed postquam evictum modo
sunt, virtutem neque censum, neque sexum eligere,
ad eoque naturali jure æquabilitatis feminam cum
mare pacisci posse (*a*) super imperio isto; si non
aliud pacto insit vitium, naturam frustra Bodinum
appellare in subsidium hypotheseos suæ, non e long-
ginqvo pater.

D

Thes.

(*a*) Batavos inter, idque Amstelodami maritos suis uxori-
bus de imperio domestico plus minusve concedere so-
lere, consul ipse Hofdius testis est, itemque Tempelius
Britannie legatus, qui imperii uxorii in suis memoriorum
ad an: 1678. exemplum unum alterumve adducit. Tollius
supra nominatus, ne justo latius serperet consuetudinis
vis illa, ad patientiam humanam duriorem conditionem, sua
sententia, condemnavit sexus indolem non raro plus
satis erectam.

(*b*) vid. acta erud. Lips. an. 1787. pag. 497.

(*c*) vid. notam b. Thes: 26. & quæ ex Siculo Diodoro aliis-
que ibi allegata inveniuntur.

Thes. XXXV.

PRæter directionem familiæ & rerum, quæ ad illam pertinent, utrum jus vita & necis per se importet conjugis in conjugem vis atque potestas, disquiritur. Fuisse veterum herile imperium multo amplissimum, & una cum ceteris rudioris ævi consuetudinibus in civitate diu quoque retentum, annalium non unius generis fide atque relatione constat. Præcipue verò de Gallois, Romanis & Persis primorum temporum una cum Cesare (a) Aristoteles narrat, quod in uxores sicut in liberos, vitæ necisque sibi auctoritatem mariti assertuerint; & si quod grande nefas capite aut famâ commisissent nuptæ, eorum propinquis faltem, vetere instituto, cognoverint.

(a) Aristot: libr. g. Nicomach. cap. 12. Jul. Cesar. de bell. Gallic. Cap. 18. Dionys. Halicarns: libr. 11. p. m. 52. Tacit: libr. XIII. annal.

Thes. XXXVI.

Quin imo juris & majestatis domesticæ auctoritatem eandem jam olim Scandicæ & Germanici maris accolæ utrinque sibi vindicasse, legum fragmenta eorum non obscure doceant, quibus adulterii poena prælens maritis

permitta est. (a) & si in illo casu aut alio quo-
cumque castigationis modum excesserit mari-
tus, ita ut de vita quoque rea fuerit pericli-
tata, non corporis *inflictiva* poena, sed ju-
ris privativi aliquantulum parricidæ decernatur.

(a) Tacit. Germ. Cap. XIX. quo cum confer, Rudbeckii
Atlantic:

[b] *Sciernhoek de jure vetusto Sveon:* p. m. 166.

Thes. XXXVII.

Sed cum incolumitatis & vitæ perfectionis in
conjugio potioris, quam in cœlibatu con-
sequendæ fine, conjuges in thalami jura concesser-
int; finisque amore magis quam amarore, certe
fine jure mero isto obtineri possit; consequens est,
quod non ex superioritate, si quæ, naturæ ma-
gis quam fortunæ munere, alteri parti compe-
rat, jus vitæ & necis aliquod excusandi possit, ne-
que ad gravem afflictionem coercitio intendi. Ne
quid de ceteris illimitati dominii effectis dicam,
(a) quæ humanitatis & charitatis christianæ regulis
omnia attemperari debent. *Thes.*

(a) Permutandi, vendendi & quocunque modo alien-
andi jus intelligo. Quomodo apud Ibraces olim pre-
cio à viris exhibito, feminæ, quæ formosæ essent, emen-
hantur: deformes & minus decoræ autem, preciis, quibus,
nubarent, viros, mercabantur. Alex; ab *Alexandro genial;*
dier. p. m: 396. vide.

Thes. XXXVIII.

Juxta quam formam regiminis civilis, metienda sit isthac in conjugio potestas, si curiose quis interrogaverit, cum ARISTOTELE politicam esse debere contendimus, nullo modo despoticam, qualis in servos competit domino atque heroe quæ rationi conjugum omnino repugnat.

Thes. XXXIX.

Principatum familie mariti in familia segregato sibi de facto olim adseruisse videntur. quin, neque præter rem privilegium illud sibi sumisse, auctores ipsi viri, altera parte inaudita, etiamnum hodie consentiunt. Post constitutas civitates, quid de civili & domestica majestate sit habendum, partim ex ante dictis, partim ex dicendis modo patescit. Privilegio naturæ, uterque lexus suum saltem judicium sequentetur in directione actuum, ad sui conservationem. Iste privilegio quod cum facultate resistendi conjunctum est, salvo Jure Nat: pro re nata, quemlibet renuntiare, & ad opera conventa aliis se obstringere posse, non lex ipsa modo, quæ omnem ex contractu obligationem strictissimi juris esse contendit, verum exempla non

non unius ordinis, loci atque etatis quoque
confirmant, quæ attingere omnia opes in ar-
cto nostræ non permittunt. (a)

[a) Bacler; in Grot: II. 5. p. m 158.

Theſis XXX.

Imperium, quale ante civitates conditas in con-
jugio obtinuit, saltem obtinere potuerit, per
transennam vidimus. Constituta republika, ad
collocandam in tuto externam magis securita-
tem, quam componendam internam status hone-
statem, familiæ jus pristinum ab initio, idque satis
diu retentum fuit. Postea vero quam viderent
Principes regnum in regno illud irarum apud in-
festos conjuges incitamentum magis esse, quam
concordia vinculum, ne vicinior vulnere ipsa
læderetur res publica, disciplinæ domesticæ unam
alteramve, præcipue vero hanc partem, ad sui
muneris rationem piè & prudenter pertinere
voluerunt.

Theſis XXXI.

Interim in ipsis civitatibus, sicut alias status natu-
ralis reviviscentis, ita juris meri hujus neque in-
totum aboliti simulacrum etiamnum habemus in
summis imperantibus, quorum in ditione ac pot-
estaz

Hacten sunt non liberi solum principalis aulæ, verum augustæ matres, & quod incredibile dicatu, mares etiam, si quid adversus Principem impii, aut ad turbandom familie aut civitatis incolunitatem nefarii machinari ausi fuerint. Neque enim eo valere debere insignia & titulos augustales, ut aquas potentiae partes sibi vindicare quisquam, & obsequium principi debitum detinare posse, Boeclerus judicat.

Theſ. XXXII.

AD illum vero modum reginam & conjugem suam adulterii suspectam, gentis suæ majorum more Scandianorum (a) HENRICUS VIII. Angliæ rex, capitum supplicium subire jussit. istamque regni licentiam, ne sequioribus ævi regibus usitatam modo & quasi propriam fuisse quis existimet, arbitrium vitæ necisque idem reginas sibi in maritos permisisse identidem, Chronica quoq; testantur. Ne quid de AGRIPPINA Romanorum Augusta dicam, jusque illo, quod in Cælarem maritum illa sibi permisit, postquam ad se suaque imperata civitatem totam convertisset. (b) Qvod in Syria DEMETRIUM NICANOREM ex acie ad Ptolo-

88

maidem ignominiose fugientem regiae domus accessu primi, mox vitæ communione exclusit CLEOPATRA conjunx, eademque regis na gentis illius, in *Syriacis* APPIANUS testis est. OLYMPIADEM denique vastissimo animo feminam, mariti Icelus in contumaciam primum mox vindictam itidem armasse, JUSTINUS, & qui acta Græcorum ævi illius literis consignare, ceteri neqve dissententur (c) Plura in rem præsentem illustria advocare exempla supervacaneum erit.

(a) Conf. Thes. 36.

(b) Glandorpii onomasticon Romanum p. m. 474.

(c) Justin: histor IX. 7. itemque Buddei algemeines historische lexicon, titul. *Olympias*.

Thes. XXXXIII.

Quomodo imperium domesticum, cœu rem in medio positam, nullo non tempore publice atque privatim occupaverint promiscue mares atque feminæ jugales: imo salvo jure naturali quoque de codem transigere potuerint, ex illis, qvæ non nostro, sed aliorum judicio disceptavimus, qvodammodo intelligi posse putamus. Si qui dissenserint, iis neque illibenter vietas datur manus, ubi suam tabulis & rationibus idem opinionem probabiliorem & confirmatiorem reddere potuerint.

Til Herr AUCTOREN.

Här Tu nu min Brod i dag
Träder fram på *pi nsi* högder /
Snäll i weit och Volkig' slögders
Hvar til Tu har stort behag :
Så får jag tig Broder säia
Ju en skuldig plicht afslata.
Uppå detta wackra wärck /
Hvar uti nog lärdom lyser /
Harat sielwa Pallas myjer /
Lön för mōdan följer / märck :
Heder Ahra hon Tig skäncker /
Sielwa Hmlen Tig påtäncker.

Danskår är dersöre miss
Utas hierta sial och sinne:
Herren hafwe Tig i minne
Följe Tig båd uth och in':
Görra ödet sig förvände
I en blider Sol och ånde!

Danskår Herr RESPONDENTENS

uprichtige Wän och tienare
ERIC CEDERGREEN

Calmariensis.